OPORTUNITĂŢI DE DEZVOLTARE A TURISMULUI RURAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

CZU: 338.48:711.3:338.49(478)

Tatiana LUCA

Şcoala Doctorală Ştiinţe Economice,
Universitatea de Stat din Moldova

OPPORTUNITIES FOR RURAL TOURISM DEVELOPMENT IN REPUBLIC OF MOLDOVA

Rural tourism in Moldova is growing in small steps but steadly. Although, we have a very high potential, unfortunately it is not used to its full capacity due to a large number of deficiencies. The biggest problems rural tourism faces are underdeveloped infrastructure, lack of information and tourism facilitie and paucity of investment in tourism. So its development is impossible without a favorable legislative framework without the direct state support and involvement. Tourism is one of the most important sector of an economy as it is seen as an engine of the national economy.

Keywords: *tourism, rural tourism, development, strategies, investment.*

Republica Moldova – o ţară mică – dacă ne referim la suprafaţă, însă care are ce arăta turiştilor care se aventurează să o viziteze în căutarea locurilor pitoreşti, frumuseţilor naturale şi a liniştii care domină acest plai. Chiar dacă nu avem zgârie-nori, zone muntoase, castele medievale sau palate regale – care în alte ţări constituie puncte de atracţie pentru turişti – moldovenii au şi ei ce arăta lumii. Ineditul trebuie căutat în satele noastre, acolo unde natura a făcut ceea ce nu e în puterea omului şi unde populaţia mai păstrează vechile tradiţii şi obiceiuri, moştenite din străbuni [12].

Turismul rural reprezintă o formă de turism care se desfăşoară în mediul rural, valorificând resursele turistice locale (naturale, culturale şi economice), utilizează diverse spaţii de cazare: hanuri şi hoteluri rurale, sate de vacanţă, agropensiuni etc. şi include forme variate de sejur cu un spectru larg de motivaţii: odihnă şi recreere, cultură, religie, practicarea anumitor sporturi etc [3, p.11].

Turismul rural în Moldova se dezvoltă cu paşi mici, dar îndrăzneţi, în fiecare an apar noi şi noi gospodării, gata pentru a primi oaspeţi. Acest lucru se datorează faptului că Moldova a reuşit să-şi păstreze întreaga comoară a culturii, a tradiţiilor şi a obiceiurilor populare. Sătenii pot oferi servicii de cazare în gospodăriile proprii [10]. De menţionat însă că nu există nicio evidenţă a acestor structuri de cazare şi nu este elaborat cadrul legislativ necesar pentru a încuraja dezvoltarea turismului rural. În Republica Moldova, practicarea acestei forme de turism poate să aducă beneficii directe comunităţilor rurale, unde salariile populaţiei sunt sub nivelul mediu, creând noi locuri de muncă şi venituri suplimentare pentru fermieri [9]. Mulţi oameni de ştiinţă, cercetători consideră că viitorul comunităţilor rurale se află în oportunităţile economice, sociale şi politice, create prin intermediul turismului. Acesta se consideră a fi principalul motiv prin care dezvoltarea turismului rural constituie elementul-cheie în dezvoltarea economică a comunităţilor rurale.

Mediul rural cu comunităţile sale agricole şi satele pitoreşti constituie o sursă importantă pentru:

- ✓ prestarea serviciilor de cazare tradiţională de tip rural;
- ✓ oferirea unor posibilităţi pentru vizitatori de a se încadra în activităţile şi preocupările rurale;
- ✓ familiarizarea cu folclorul, obiceiurile şi tradiţiile locale;
- ✓ prezentarea meşteşugurilor cu posibilitatea de participare la procesul de lucru ca atare;
- ✓ oferirea unor posibilităţi de procurare a produselor meşteşugăreşti.

Pentru a face din tradiţionala ospitalitate moldovenească o posibilă ofertă comercială de agroturism, una dintre principalele direcţii în care trebuie să se acţioneze este pregătirea gospodăriei ţărăneşti pentru a ajunge la stadiul în care să fie purtătoarea unei oferte comerciale. Gospodăria trebuie să devină capabilă să presteze servicii pentru a obţine venituri; o parte din veniturile obţinute vor fi reinvestite în sprijinul dezvoltării gospodăriei şi al creşterii nivelului prestaţiilor oferite. Gospodarul trebuie asistat şi ajutat să obţină atestarea pentru a deveni capabil să presteze servicii agroturistice, care îi va conferi dreptul de a fi introdus în banca de date şi în reţeaua agroturistică şi de a deveni cunoscut şi solicitat de consumatorul de servicii [1, p.73].

Nivelul calitativ scăzut al capacităţilor de cazare şi venitul obţinut din activitatea turistică plasează Republica Moldova printre ţările în care turismul este slab dezvoltat. În ultimii 10 ani, evoluţia circulaţiei turistice în Republica Moldova manifestă o tendinţă relativă de reducere a tempoului de creştere a numărului de vizitatori. Una dintre cauzele reducerii numărului de vizitatori sosiţi în Republica Moldova a fost generată de schimbările conjuncturale pe pieţele turistice şi de lipsa investiţiilor în infrastructura turistică a ţării. Marketingul a fost, de asemenea, neglijat, Republica Moldova nefiind promovată eficient pe pieţele turistice internaţionale. Promovarea este o componentă deosebit de complexă şi importantă în dezvoltarea turismului rural, ea trebuie să fie prezentă la toate nivelurile. La nivel de stat, promovarea se face prin intermediul unui material publicitar: ghid turistic sau video care ar prezenta imagini din zona respectivă. La nivel regional, se va elabora un material mai amplu, care ar cuprinde mai multe elemente distinctive ale zonei promovate. La nivel local, adică la nivelul comunităţilor agricole şi al gospodăriilor, dacă există posibilitatea, acestea vor elabora propriul ghid sau material publicitar în care va fi prezentată gospodăria respectivă dar şi împrejurimile sale. În prezent, nu există o promovare eficientă şi organizată, iar lipsa ei se răsfrânge asupra ritmurilor de dezvoltare a turismului, în general, şi a turismului rural, în particular.

Datele recente ale Biroului Naţional de Statistică (BNS) arată că Moldova a fost vizitată de 376,6 mii de turişti în 2019, cu 16,4% mai mult decât în anul 2018. Creşterile sunt relativ bune, dar numărul absolut este redus, comparativ cu alte ţări similare Moldovei. Mai mult, este de remarcat că ponderi mai însemnate în numărul total de turişti şi excursionişti străini sosiţi în Republica Moldova le-au revenit cetăţenilor din România (17,4%), Austria (13,2%), Germania (8,0%), Federaţia Rusă (7,0%), Ucraina (6,6%), Polonia (5,0%) Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord

(4,8%) etc. [13]. Distribuţiile pe ţări sunt până la urmă reflectate de numărul de turişti şi de structura acestora. Ţări majore, cum ar fi SUA, Turcia, Germania, Franţa, Marea Britanie, au ponderi foarte mici în ceea ce priveşte numărul de vizitatori şi de turişti. Astfel, considerăm că strategia autorităţilor moldoveneşti trebuie îndreptată mai mult spre atragerea turiştilor din ţări dezvoltate, cu potenţial mare de consum pe teritoriul ţării. Bineînţeles, acest potenţial este mult mai mare decât al turiştilor din ţările vecine.

Ritmul de creştere al dezvoltării turismului rural poate fi ridicat cu ajutorul programelor statale de dezvoltare a turismului, implementarea unor strategii şi investiţii semnificative în domeniu. Datorită acestor investiţii, vom obţine un nou model de practicare a turismului, care va fi motivat de dorinţa de întoarcere la natură, la viaţa şi obiceiurile tradiţionale. Pentru a fi favorabile practicării turismului rural, localităţile rurale trebuie să fie situate într-un mediu fără factori poluanţi, deţinătoare a unor valori etnofolclorice, culturale şi tradiţii săteşti, cu un bogat trecut istoric; sau să deţină alte resurse turistice care permit realizarea unor oferte diversificate şi personalizate, satisfăcând motivaţiile turiştilor (recreere, tratament, sport, vânătoare, pescuit, artizanat, muzee şi case memoriale, situri arheologice, ocupaţii tradiţionale, păstorit, viticultură, pomicultură, apicultură etc.) [11].

Tendinţa actuală de integrare a agroturismului în circuitul turistic internaţional presupune existenţa, în cadrul acestei forme de turism, a unei infrastructuri şi a unui grad de confort la standarde occidentale, infrastructura constituind un factor motivaţional în alegerea unei ferme agroturistice ca punct de destinaţie în concedii şi vacanţe. Îmbunătăţirea infrastructurii generale reprezintă o condiţie esenţială a dezvoltării turismului, astfel este necesar să se facă investiţii în următoarele domenii:

- modernizarea şi refacerea drumurilor naţionale;
- pietrificarea drumurilor din zonele rurale, cu importanţă pentru turismul agrar intern şi internaţional;
- dezvoltarea căilor şi mijloacelor de comunicaţie şi telecomunicaţie;
- electrificarea localităţilor;
- alimentarea cu apă;
- racordarea la reţeaua publică de canalizare.

Analizele efectuate asupra subiectului abordat ne permit să evidenţiem principalele deficienţe cu care se confruntă turismul rural în Republica Moldova şi direcţiile strategice de dezvoltare în vederea eliminării deficienţelor existente.

Principalele probleme cu care se confruntă turismul rural din Republica Moldova:

- Numărul redus al structurilor de cazare în mediul rural, precum şi lipsa unui cadru legislativ ce ar reglementa dezvoltarea acestora.
- Nivelul redus de conştientizare de către populaţia rurală şi autorităţile din teritoriu a necesităţii dezvoltării turismului rural şi a avantajelor acestuia pentru ţara noastră.
- Lipsa unei pregătiri adecvate a populaţiei din mediul rural pentru a primi vizitatori din ţară şi de peste hotare.
- Lipsa cunoştinţelor despre valoarea reală a patrimoniului turistic rural şi valorificarea insuficientă a acestuia.

- Lipsa de investiţii în infrastructura rurală.
- Insuficienţa dotării tehnico-edilitare (canalizare, alimentarea cu apă, energie electrică, gazificare etc.) în mediul rural necesară turismului rural şi problema înhumării deşeurilor.
- Absenţa unor rute rurale trasate (itinerare pentru automobilişti, ciclişti, drumeţi etc.).
- Lipsa informaţiei despre diferite evenimente culturale din mediul rural (hramul satului, sărbători tradiţionale, festivaluri etc.).
- Lipsa facilităţilor turistice în imediata apropiere a atracţiilor rurale (servicii de ghidaj şi interpret, alimentaţie şi comerţ cu suvenire, grupuri de asistenţă medicală etc.).
- Indiferenţa, uneori vădită, a comunităţilor locale faţă de degradarea patrimoniului rural.
- Starea nesatisfăcătoare a căilor de acces spre obiectivele turistice amplasate în localităţile rurale [9].

Direcţii strategice de dezvoltare a turismului rural în Republica Moldova

Pentru practicarea turismului rural, este necesară implementarea unor direcţii şi strategii de dezvoltare pentru ameliorarea situaţiei şi valorificarea adecvată a spaţiilor şi patrimoniului turistic rural, cum ar fi:

- Elaborarea şi implementarea cadrului legislativ necesar cu privire la turismul rural.
- Construcţia şi amenajarea capacităţilor de cazare, inclusiv efectuarea clasificării structurilor de primire a turiştilor în localităţile rurale.
- Identificarea comunităţilor rurale în care există posibilităţi pentru implementarea unor proiecte-pilot în domeniul turismului rural.
- Crearea în teritoriu a serviciilor de specialitate în domeniul turismului.
- Crearea bazei informaţionale, editarea de ghiduri şi cataloage privind oferta de turism rural.
- Elaborarea şi promovarea proiectelor investiţionale pentru crearea, repararea şi modernizarea infrastructurii generale şi a celei turistice.
- Implementarea unui program de instruire la nivelul autorităţilor administraţiei publice locale şi al populaţiei.
- Amenajarea zonelor de odihnă şi recreere în conformitate cu standardele internaţionale.
- Perfecţionarea şi dezvoltarea activităţilor de protecţie şi restaurare a obiectivelor patrimoniului cultural.
- Elaborarea unui sistem de publicitate a monumentelor.
- Amenajarea căilor de acces spre diferite obiective culturale.
- Facilitarea creării şi funcţionarii atelierelor specializate pentru artizanat şi meşteşuguri populare şi includerea acestora în circuitul turistic.
- Facilitarea vânzării obiectelor de artizanat prin diferite reţele de magazine [8].

Aplicarea acestor strategii ar face posibilă dezvoltarea mai accelerată a turismului rural în Republica Moldova. Dezvoltarea turismului rural va avea un impact pozitiv asupra creşterii bunăstării societăţii în ansamblu, iar efectele sale vor fi resimţite în multe alte domenii ale economiei naţionale. Dezvoltarea ramurii turistice va contribui la crearea de noi locuri de muncă, la extinderea şi diversificarea pieţei de desfacere a produselor agricole, solicitate de sectorul turistic, în special, în mediul rural. Putem menţiona câteva domenii specifice în care dezvoltarea turismului, în general, şi a turismului rural, în particular, va aduce cele mai multe beneficii:

Impactul economic – dinamizarea activităţii turistice, va contribui la dinamizarea activităţii în alte circa 20 de ramuri conexe, sporind cota fiecăreia în activitatea economică a ţării prin creşterea contribuţiei în produsul intern brut şi crearea noilor locuri de muncă.

Impactul social – fiind un sector de prestare de servicii, turismul oferă posibilităţi diverse de odihnă şi agrement, îmbunătăţind astfel aspectul sociopsihologic al societăţii, în general, şi al fiecărui beneficiar în parte. O persoană odihnită bine are un randament de activitate mai înalt, ceea ce are impact pozitiv asupra activităţii economice.

Impactul cultural – valorificarea potenţialului turistic prin includerea în ofertele turistice a resurselor turistice, bazate în mare parte pe patrimoniul cultural, inclusiv tradiţiile, obiceiurile, evenimentele culturale, va contribui la cunoaşterea mai bună şi valorificarea acestora, contribuind, în final, şi la sporirea nivelului de cultură al societăţii [7, p.4].

Chiar daca suntem la începutul mileniului trei, într-o eră a tehnologiei, Republica Moldova continuă să îşi întâmpine oaspeţii cu satele sale în care chiar şi peisajul, credinţa şi tradiţiile respiră o atmosfera arhaică. Dacă în Occident universul şi mediul rural a devenit de mult o amintire, călătorul în Republica Moldova are acum posibilitatea de a descoperi astfel de locuri în care ciobanii îşi duc turmele de oi pe păşuni, de a vedea focurile care se aprind în preajma satelor, de a întâlni pe uliţele înguste ale satelor sunete „ciudate": câinii care latră, mugetul vacilor care se întorc de la păşune, gâştele şi raţele din curţile ţăranilor [14].

În ţara noastră, patrimoniul turistic este insuficient valorificat, iar produsul turistic rural este în curs de cristalizare. În momentul de faţă, produsul turistic rural îmbracă forma unor gospodării sau a unor aşezări care oferă prestaţii turistice primare, dăruind în acelaşi timp cu generozitate bogăţia valorilor satelor moldoveneşti. Un turism rural de calitate presupune servicii şi prestaţii de calitate. Se subînţelege că echipamentele turismului rural trebuie să dispună de o dotare sanitară modernă, de condiţii de confort atât pentru găzduire, cât şi pentru alimentaţie publică, de căi de acces şi mijloace de comunicaţie civilizate.

Referinţe:

1. CRĂCIUN, Şt. *Agroturism. Organizare eficienţă*. Ed. Mirton 1997, p.186.
2. MIRON, V., MIRON, M. *Afaceri în turism rural, acasă*. Chişinău, 2005, p.110.
3. GLĂVAN, V., PLATON, N., RUSU, V. *Managementul turismului rural în Republica Moldova: probleme, realităţi, perspective*. Chişinău 2004, p.144.

4. http://lex.justice.md/document_rom.php?id=0B88BC64:70678DCD, Legea nr.352 din 24.11.2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova (vizualizat la 24.03.2021).
5. Raport de monitorizare a procesului de implementare a Legii nr.352-XVI din 24.11.2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova.
6. *Strategia de dezvoltare a turismului* „Turism 2020'', http://turism.gov.md/?pag= proiecte& opa=view&id=77&start=&l=, (vizualizat la 25.03.21).
7. *Analiza Impactului de Reglementare (AIR) la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a turismului „Turism 2020"*, p. 2-4 http://turism.gov.md/files/files/AIR%20SDT.pdf, (vizualizat la 25.03.2021).
8. *Strategia de dezvoltare durabilă a turismului în Republica Moldova în anii 2003-2015*, http://www.tur.md/rom/section/257/, (vizualizat la data de 28.03.2021).
9. http://www.tur.md/rom/section/262/, Capitolul 5 – Caracteristici. Deficiențe. Direcții strategice, (vizualizat la data de 28.03.2021).
10. http://www.scribd.com/doc/155913563/Turism-Rural , revista „Turism Rural", publicată de Agenția Națională a Turismului , (vizualizat la data de 28.03.2021).
11. http://www.scribd.com/doc/52707604/Turism-Rural-in-Republica-Moldova, Turism rural - note de curs, (vizualizat la data de 29.03.2021).
12. http://businesspress.md/?action=Article&idm=24&id=279&id_lang=1, Turismul în Moldova – oportunități de investiții, (vizualizat la data de 29.03.2021).
13. http://www.statistica.md/ , Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, (vizualizat la 29.03.2021).
14. http://www.viitorul.org/ro/content/vacan%C8%9Ba-la-%C8%9Bar%C4%83-%E2%80%93-perla-turismului-rural-republicii-moldova, (vizualizat la data de 01.04.2021).